

цепція американського лідерства стало об'єктом гострих політичних дискусій. Спроби створити новий клімат у міжнародних справах, посилення ролі дипломатії як альтернативи військовій силі, критика попередньої адміністрації Дж. Буша-мол., готовність до діалогу з країнами "вісі зла", перезавантаження відносин з Росією, Китаєм країнами Близького Сходу, викликали негативну реакцію республіканців та інших консервативних сил. Вони розглядають такий курс Обама, як вияв слабкості, зниження ролі США у світовій політиці. Всупереч таким настроям, Обама і його команда в цілому прагматично реалізують концепцію американського глобального лідерства.

Сполучені Штати зберігають можливості для світового лідерства, у крайньому випадку – можливості для домінування як у військовій, так і в економічній сферах. Напевно можна погодитися з думкою американського аналітика Дж. Ная: "Сполучені Штати залишаються лідируючою силою у світовій політиці в двадцять першому столітті... здатною забезпечити лідерство в гарантуванні глобальної безпеки в усіх її вимірах" [17, р.67-68].

1. Obama Barack. Renewing American leadership. [Електронний ресурс]/Barack Obama//Foreign Affairs. –July/August, 2007. – Режим доступу: <http://www.foreignaffairs.org/2007070/featurestory/86401/barackobama>
2. Agenda. Foreign Policy. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/agenda/foreign_policy
3. National security strategy. Washington. May, 2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf
4. Clinton's remarks on the national security strategy. May, 2010

[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.cfr.org/defensehomeland-security/clintons_remarks-national-security_strategy
5. Nomination Hearing to be Secretary of state Hillary Rodham Clinton. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.state.gov/secretary/rm/2009a/01/115/196.htm>
6. Remarks by president Obama on a new beginning. Cairo University. Egypt. The White House. 4.06.2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/the_press_office/remarks-by-the-president-at-Cairo-university-6-04-09
7. Brzezinski Z. From hope to audacity appraising Obama's foreign policy/Z.Brzezinski//Foreign Affairs. January/February, 2010
8. Gates R.M. A balanced strategy/R.M.Gates// Foreign Affairs. January/February, 2009
9. The generals next war//Foreign Policy. January/February, 2009.
10. Foreign Policy. White House. October 7, 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/issues/foreign_policy
11. Remarks by president Barack Obama. Hradc and square. Prague. Czech republic. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/the_press_office/remarks-by-president-Barack-Obama-in-Prague-as-delivered
12. Remarks of president Obama in the Turkish parliament. The White House. 6.04.2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.whitehouse.gov/the_press_office/remarks-by-president-Barack-Obama-to-the-Turkish-parliament
13. Remarks of president Barack Obama to UN General assembly – as prepared for delivery. September 23, 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.una.org/ga/Obama>
14. Obama's Middle East speech didn't clarify US role. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.brookings.edu/opinions/2011/0520_middle_east_speech_didnt_clarify_US_role
15. The Nobel peace prize 2009 – Press release. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nobelprize.org/nobel_prize/peace/lourea/2009/press.html
16. Unger Noam. Global Development in the US national security strategy. The Brookings Institution. September 28, 2011. [Електронний ресурс]/Noam Unger/ – Режим доступу: http://www.brookings.edu/opinions/2010/0528_national_security_strategy
17. Nye J.S. Recovering American leadership. J.S.Nye//Survival. – 2008. – vol.50. – №1

Надійшла до редколегії 10.04.12

Ю. Гордійчук, асп.

АФГАНСЬКА СТРАТЕГІЯ АДМІНІСТРАЦІЇ БАРАКА ОБАМИ В ТРАНСАТЛАНТИЧНОМУ ВИМІРІ: АМЕРИКАНСЬКІ ПОГЛЯДИ ТА ОЦІНКИ

У статті на основі вивчення й систематизації американських джерел та підходів провідних науковців США проведено предметний аналіз стратегії адміністрації Б. Обама щодо Афганістану в призмі трансатлантичної і насамперед європейської політики США.

Based on studying and systematization of American sources and approaches of US leading scholars, the article deals with the substantive analysis of B. Obama's Administration Strategy for Afghanistan in the prism of transatlantic and primarily European policy.

Однією з ключових проблем зовнішньої політики США залишається ситуація в Афганістані, де, за словами Президента Б. Обама, проходить "центральний фронт боротьби з міжнародним тероризмом" [1]. Вважаючи за необхідне зосередитись на вирішенні проблеми міжнародного тероризму з допомогою активізації зусиль США в цій країні, а також слідуючи рекомендаціям експертів та власним передвиборчим обіцянкам щодо поетапного виведення американських військ з цієї країни, Б. Обама в листопаді 2009 р. проголосив нову стратегію Сполучених Штатів в Афганістані. Вона ж, в свою чергу, могла бути реалізованою виключно в тісній взаємодії з союзниками США по НАТО, і перш за все з ключовими країнами Європи. Отже, нова американська стратегія в Афганістані істотно торкнулася і європейської політики США, адже взаємовідносини США з європейськими партнерами по НАТО є важливою складовою трансатлантичної взаємодії в області безпеки, і в представлений стратегії особливий наголос було зроблено саме на тісному співробітництві з американськими союзниками в Європі. Все це зумовлює актуальність вивчення й узагальнення нової афганської стратегії США в тісному зв'язку з європейською політикою адміністрації Б.Обама.

Досліджуючи дану тему, слід зазначити, що особливе значення для її вивчення мають матеріали законодавчих органів США – документи Конгресу США, а саме: стенограми обговорення різних питань зовнішньої політики Сполучених Штатів, слухання в комітетах та підкомітетах Сенату та Палати представників, які публі-

куються в "Congressional Records" та "Hearings" (матеріали слухань) [2]. Цінність слухань полягає в тому, що в них представлена боротьба між виконавчими та законодавчими органами влади, а також суспільна думка з різних питань в області зовнішньої політики США і в нашому випадку – стосовно афганської стратегії США в контексті європейської політики Обама. До джерел офіційного походження слід також віднести промови та виступи Президента та інших офіційних осіб уряду США. Важливим джерелом даного дослідження є також матеріали періодичних видань, зокрема національних газет США "Вашингтон Пост", "Нью-Йорк Таймс" та ін. Аналіз цих публікацій дає можливість прослідкувати динаміку реалізації стратегії Обама щодо Афганістану у двосторонньому порядку денному США та європейських країн.

Варто відмітити, що оскільки вітчизняна історична наука практично не зверталась до теми політики Сполучених Штатів в Афганістані в трансатлантичному вимірі, авторка пропонованої статті провела аналіз й узагальнення відповідних наукових праць та розвідок провідних американських вчених, дослідників та військових, які, за своєю суттю, і стали першим поштовхом в плані вивчення нової афганської стратегії США в призмі їх європейської політики.

Отже, метою даної статті є спроба всебічно проаналізувати американські підходи та оцінки нової афганської стратегії Президента Б. Обама та її ефективності, зосереджуючи увагу в тому числі і на оцінках трансатлантичних відносин в контексті її реалізації. Це, в свою чергу, систематизує наявні параметри вивчення про-

блеми і дасть змогу продовжити її дослідження на більш якісному і системному рівні.

Насамперед потрібно зазначити, що Б. Обама належним чином оцінив значення війни в Афганістані для зовнішньополітичного курсу США – як на стадії президентської кампанії, так і після виборів. З самого початку свого президентства Обама підкреслював, що афганське питання є болючим і для США, і для світової спільноти, і що його слід вирішувати всіма можливими засобами, в тому числі і військовими. Людські втрати США та інших держав МССБ (Міжнародні сили сприяння безпеці) в Афганістані, що інтенсифікувалися в останні роки президентства Дж. Буша – молодшого відіграли важливу роль в переосмисленні новою адміністрацією США на чолі з Б. Обамою американської стратегії в Афганістані. Саме тому, 27 березня 2009 року президент оприлюднив оновлену стратегію США в Афганістані, в якій наголосив, що ситуація в Афганістані стає "все більш ризикованою", що "становище на афганському театрі військових дій стає все більш важким" і що мета його влади полягає в тому, щоб зруйнувати, демонтувати сили тероризму в цій країні і завдати поразки Аль-Каїді як в Афганістані, так і в Пакистані [3]. В оновленій стратегії Вашингтона йдеться не лише про розширення контингенту США та їхніх союзників в Афганістані, а й про надання серйозної фінансової підтримки Пакистану як головному союзникові США в регіоні.

В свою чергу, говорячи про оновлену стратегію США, пакистанський журналіст та дослідник Ахмед Рашид зазначив, що вона базується не лише на збільшенні військової присутності, але й на збільшенні допомоги, реконструкції і розвитку, будівництві урядових потужностей, зміцненні армії і поліції, і, головне, що вона є більш всебічною і має на меті виправляти всі помилки, а також все те, що було відсутнє в порядку денному адміністрації Буша [4]. Подальше оформлення цієї стратегії отримала на ювілейному саміті НАТО у французькому Страсбурзі та німецькому Келі на початку квітня 2009 р. Під час їх проведення європейські лідери країн-союзниць висловили підтримку стратегії, зокрема щодо створення Тренувальної місії НАТО в Афганістані, запропонованої Б. Обамою, завданням якої була підготовка афганських військових і поліції, та домовилися відправити додатково близько 5 тис. військових до цієї країни. Це означало, що альянс робить ставку на підготовку власних афганських сил безпеки, які в перспективі повинні будуть повністю взяти на себе відповідальність за ситуацію в країні.

Офіційно подальша стратегія афганської кампанії була представлена Б. Обамою 1 грудня 2009 року. Виступаючи у військовій академії у Вест-Пойнті, він зробив вже офіційну заяву про початок нової американської стратегії в Афганістані. Свою промову президент розпочав зі ствердження того, що війна в Афганістані стала для його держави вимушеною: "Ми її не просили" [5], – сказав він. Обама пригадав теракти 11 вересня 2001 р. та те, що вони були здійснені активістами організації "Аль-Каїда", які в той час в основному знаходились на території Афганістану. На час, коли Б. Обама став президентом, в Афганістані знаходилось 32 тис. військовослужбовців армії США. Відразу після вступу на посаду він дав згоду на відправлення додаткових військ, які на грудень 2009 р. в сумі досягли 68 тис. В своїй промові у Вест-Пойнті Обама заявив, що планує розгорнути ще 30 тис. американських військ протягом 6 – 8 місяців, які вже через 18 місяців розпочнуть повертатися додому. Основну частину нових військ складуть бойові підрозділи, а також близько 5 тис. військових інструкторів. Таким чином, чисельність американських

військових в Афганістані досягне 100 тис. чол. плюс 50 тис. військовослужбовців з армій інших країн.

Нові підкріплення – частини морської піхоти США, сухопутні сили, так звану гірську дивізію, було вирішено дислокувати в провінції Гільменд, де особливо багато вирощується опіумного маку, а також на підступах до міста Кандагар, де таліби почуваються вкрай вільно. Було також вирішено, що за підтримки авіації, в тому числі безпілотних літаків, США будуть проводити в Афганістані локальні спецоперації щодо пошуку та знищення баз "Талібани" та "Аль-Каїди", що повинно наближити остаточну перемогу.

За словами президента, для досягнення всіх поставлених цілей американці повинні діяти в трьох основних напрямках. По-перше, необхідно посилити військову складову для того, щоб звести нанівещі успіхи руху "Талібани" та зміцнити збройні сили Афганістану протягом найближчих півтора року. Президент США також запросив допомоги у своїх європейських союзників. Союзні війська дозволять прискорити процес передачі забезпечення безпеки в руки афганських збройних сил та розпочнуть поступовий вивід своїх військ протягом трьох років з липня 2011 р., який має завершитись до 2014 р.

По-друге, буде продовжена робота з європейськими союзниками по НАТО, з ООН та народом Афганістану для здійснення більш дієвої стратегії з громадянського відновлення цієї країни. Ця робота, в свою чергу, буде залежати від уже наявних успіхів. Дні, коли надавались необмежені ресурси закінчились, заявив Б. Обама. Він також принципово підкреслив, що у Сполучених Штатів немає мети і завдання завоювати Афганістан: вони здійснять допомогу афганському уряду та вступлять в переговори з поміркованими талібами. Співробітництво буде ґрунтуватись на рівноправній основі, США не будуть господарями афганців [5].

По-третє, США та їхні європейські партнери будуть діяти з усвідомленням того, що успіх в Афганістані нерозривно пов'язаний із взаємодією з Пакистаном. Необхідно проводити роботу по обидві сторони афгансько-пакистанського кордону. В попередні часи Америка визначала своє співробітництво з Пакистаном надто вузько, але тепер, на думку президента, двостороннє співробітництво буде базуватися на взаємному інтересі, повазі та довірі. З одного боку, збройні сили Ісламської Республіки Пакистан будуть посилені, проте з іншого їй дали зрозуміти, що американці разом з НАТО не будуть терпіти, як на пакистанській території спокійно розміщуються терористи, які не приховують своїх цілей. Буде також забезпечена значна допомога для розвитку пакистанської економіки і демократії. США – визначний донор для пакистанських біженців, які тікають від війни, і вони будуть продовжувати надавати таку допомогу і в майбутньому.

Таким чином, керівництво США виокреслило для себе та своїх європейських союзників три ключові елементи стратегії щодо Афганістану: військовий для створення умов з передачі влади, громадянський і комплекс заходів зі співробітництва з урядом Пакистану.

Відповідаючи тим, хто проводить паралелі між Афганістаном та В'єтнамом, Б. Обама підкреслив, що він зовсім так не вважає. За його словами, ці люди "аргументують свою позицію тим, що ситуація в Афганістані не може стабілізуватися і американцям краще скоротити свої втрати і швидко піти". Обама заявив, що це пов'язано з "неправильним вивченням історії". "На відміну від В'єтнаму, до нас приєдналася широка коаліція з 43 держав, що підтверджує законність наших дій. На відміну від В'єтнаму, ми не зіштовхуємося з широким повстанським рухом зі сторони населення. І, що най-

більш важливо, на відміну від В'єтнаму, з території Афганістану на американський народ здійснювалися напади, і ця країна все ще залишається бажаним місцем для екстремістів, що знаходяться на її кордонах...Якщо ми залишимо цю країну зараз і будемо сподіватися на успіх "дистанційної" війни з "Аль-Каїдою", то це неминуче послабить наш тиск на цю організацію і створить ризик подальших нападів на нашу країну і наших союзників" [5].

Однак майже одразу після проголошення нової стратегії Обама щодо Афганістану вона негайно була піддана критиці як його політичними опонентами, так і прихильниками.

Слід зазначити, що серед критиків, які вважають Афганістан ще одним В'єтнамом помітно виділяється постань полковника американської армії у відставці, а зараз професора міжнародних відносин та історії в університеті Бостона Ендрю Дж. Басевича [6]. Зокрема, він сумнівається в тому, що перемога в Афганістані здатна зупинити зростання лав прихильників джихаду. На думку Басевича, довготермінова присутність військ західних країн в мусульманських державах призводить до того, що до терористів приєднується все більше місцевих мешканців.

Даючи оцінку діям свого уряду та союзників по НАТО, думки американських дослідників та політологів відносно майбутнього Афганістану розійшлися. Деякі з них, наприклад Пітер Бірген, вважали, що необхідно зосередитися на військовій складовій, тобто залучити ще більше військовослужбовців, техніки та запастись терпінням [7]. Брюс Рідель в публікаціях "Війна Обама: перспективи конфлікту в Афганістані та Пакистані" [8] та "План А – Мінус для Афганістану" [9] стверджує, що Вашингтону слід сконцентрувати зусилля на знищенні лідерів "Аль-Каїди" та викоріненні умов, що допомагають їй процвітати. Також він вважає, що афганська стратегія має хороші шанси на успіх.

Старший науковий співробітник інституту Брукінгса Майкл О'Генлон в своїх публікаціях більшою мірою пояснює та підтримує рішення адміністрації Обама зосередитися на боротьбі з повстанцями в Афганістані в момент значного розширення масштабів американської військової присутності [10]. В статті "Місія Сполучених Штатів в Афганістані після 2011 року" [11], що опублікована в 2010 році в авторитетному міжнародному виданні *Foreign Affairs* М. О'Генлон зазначає, що навіть якщо в Афганістан буде введено більше американських військ, їм потрібно буде щонайменше три роки, щоб підготувати афганські сили безпеки. Він робить висновок, що Сполученим Штатам слід зберігати значну присутність в Афганістані і після 2011 року. Ці думки він розвиває й у своїй наступній роботі "Зовнішня політика Барака Обама" [12], як написана в співавторстві з Мартіном Індіком та Кеннетом Ліберталем, які теж є визначними вченими у сфері міжнародних відносин. Також автори пропонують короткий виклад зовнішньополітичних успіхів та невдач Обама протягом перших трьох років його президентства.

Інша група фахівців навпаки стверджує, що потрібно якомога швидше вивести війська з Афганістану і дозволити його народу побудувати таку країну, яку вони самі побажають. Такої точки зору притримуються, зокрема, Леслі Гельб [7], Ендрю Басевич та Патрік Бюкенен. В одній з робіт Мілтона Бірдена – "Що значить перемога в Афганістані та Пакистані" [13] автор стверджує, що сутички з терористичними групами в Афганістані являють собою важке завдання для Сполучених Штатів. На думку дослідника, його державі слід діяти з більшою обережністю. Він також ставить питання, чи можливий успіх нової афганської стратегії Б. Обама і не дає остаточної відповіді.

Дослідження американського політолога з фонду Карнегі Джілла Дорронзоро сфокусовані на безпеці та політичному розвитку Афганістану, зокрема, ролі МССБ, на необхідних заходах для створення життєздатного уряду в Кабулі та на умовах, які необхідні для різних сценаріїв виведення натівських військ. Даючи оцінку афганській стратегії Б. Обама, він вказує на те, що вона є нечіткою. На думку Дорронзоро, в своїй промові Обама, сфокусувавшись на військових зусиллях та підготовці до виведення військ, озвучив її так, ніби США слід боротися з двома країнами, а не з однією [14].

Багато авторів писали про те, що потрібно знайти якийсь інший шлях, що дозволить надати кампанії в Афганістані міжнародний характер. В країні повинна залишитися лише невелика чисельність військових для війни з бойовиками "Аль-Каїди". Також необхідно вжити заходів для того, щоб виробити у афганців самодостатність і щоб вони могли облаштувати свою інфраструктуру. Ця пропозиція виглядає неоднозначною, оскільки якщо б афганці могли самі облаштувати свою інфраструктуру, то країна не була б однією з найбідніших країн світу, і в ній скоріш за все не було б війни.

Якщо скоротити число іноземних військових, то бойовики можуть перемогти – такою є думка колишнього головнокомандувача сил США та НАТО в Афганістані генерала Стенлі Маккрістала. Він вважає, що залишити символічну кількість солдат і відчувати себе в безпеці неможливо. Маккрістал також заявив, що він повністю підтримує план президента Барака Обама. Втім, виведення американських військових сил з Афганістану, яке Обама пропонує почати вже через 18 місяців має залежати від готовності афганських сил самостійно підтримувати безпеку у власній країні [2].

В публікаціях політологів з Центру трансатлантичних відносин США вказується на можливі прорахунки стратегії США щодо Афганістану [15]. На їх погляд, дана стратегія щонайменше викликає запитання з трьох принципів позицій.

По-перше, стратегія знехтувала регіональним значенням конфлікту в Афганістані. Пакистан, Іран, Китай, колишні середньоазійські радянські республіки та Росія – всі мають значний вплив на ситуацію в Афганістані і повинні бути включені в процес врегулювання конфлікту. Розширення трансатлантичної афганської стратегії та створення нових, таких як Міжнародна Контактна Група з Афганістану і Пакистану та Стамбульського Процесу з регіональної безпеки та співпраці задля безпечного та стабільного Афганістану є кроками в правильному напрямку. Тим не менше, багато американських та європейських політиків недооцінили важливості Пакистану для досягнення стійкого миру в Афганістані. З того часу, як Усама бін Ладен був знайдений в Пакистані в 2011 р., переважаючим відчуттям у Вашингтоні стало визначення Пакистану як ненадійного партнера. Спроби уряду Сполучених Штатів діяти в Афганістані без чи навіть інколи в прямій опозиції до Ісламабаду були контрпродуктивними. Взаємна недовіра і відсутність зв'язку призвели до смертельної атаки авіації НАТО проти пакистанського прикордонного поста в листопаді 2011 р., де 24 пакистанські солдати були вбиті. У відповідь Пакистан відмовився від участі в довгоочікуваній конференції з питань Афганістану в Бонні (грудень 2011) та закрив для НАТО маршрути постачання до Афганістану. Коротше кажучи, трансатлантичним партнерам слід переглянути свої спроби виключати Пакистан та інші важливі регіональні сили з процесу врегулювання конфлікту в Афганістані.

По-друге, участь НАТО зосередилась надто сильно на військових рішеннях проти повстань та екстремізму

в Афганістані та Пакистані. В основному США поклалися на такі проблематичні військові тактики, як нічні рейди в Афганістані та посилене використання ударів безпілотниками в Пакистані. Зазначені жорстокі військові тактики призвели до зростання ворожості по відношенню до США та НАТО серед населення регіону, продукуючи нових добровольців для боротьби з афганським та пакистанським урядом. Союзники ж не змогли визначити політичні та економічні перспективи розвитку для кожної країни та регіону в цілому.

Зрештою, Німеччина та інші європейські країни були певною мірою пасивні в міжнародних дебатах з приводу стратегії, віддаючи перевагу замість цього реагувати на політику США. Наприклад, в 2010 р. європейські союзники слідували новій стратегії Обама без істотного критичного обговорення та погодилися збільшити свою військову участь, не дивлячись на оголошення дати виведення військ. Відсутність серйозних дебатів є дивним, якщо враховувати ризики стратегії: збільшення військ призвело до більш жорстоких конфліктів з повстанцями та значно збільшило число як афганських, так і західних жертв. Крім того, оголошення дати виведення військ НАТО створює мало стимулів для повстанських груп у пошуку політичного компромісу з владою. Європейським урядам слід визначити свої пріоритети в регіоні з метою повторно увійти у відкритий діалог з Вашингтоном зі стратегічних питань [15].

Оцінюючи дії свого уряду американські вчені вважають, що вирішувати проблеми Афганістану слід комплексно, звертаючи увагу на те, що до теперішнього часу зусилля США та їх союзників сконцентровувалися в основному на силових структурах – армії та поліції, які захищають безпеку і підтримують дружні Сполученим Штатам уряди. Замість цього, перш за все слід було б поцікавитися про політичні та соціально-економічні засоби для досягнення стійкого економічного та демократичного розвитку, водночас, не виключаючи регіональні сили, які впливають на ситуацію в Афганістані.

Аналізуючи ключові аспекти та особливості практичного втілення афганської стратегії адміністрації Б. Обама, можна сформулювати наступні висновки.

Аналіз результатів політики Б. Обама, спрямованої на стабілізацію ситуації в Афганістані, свідчить про її обмежену ефективність. З однієї сторони, як і передбачалося, влітку 2011 року офіційно розпочався процес поступового виведення американських та союзних сил з Афганістану. До 2014 року члени НАТО планують завершити передачу відповідальності за ситуацію в країні афганським силам безпеки, підготовка яких ведеться за участю регіональних і міжнародних структур. Однак, американському уряду не вдалося досягти конкретних

успіхів у вирішенні гострих проблем, до яких можна віднести міжетнічну проблему, боротьбу зі збройною опозицією, корупцію, що гальмує економічне відновлення Афганістану, наркомафію, зростання споживання наркотиків всередині самої країни. Позиції "Талібану" та "Аль-Каїди" не послабшали навіть після фізичної ліквідації Бін Ладена, проблеми у відносинах із Пакистаном стали додатковим ускладнюючим елементом для адміністрації Сполучених Штатів. Міжнародні сили сприяння безпеці залишають Афганістан, так і не досягнувши в цілому своєї мети, що в результаті може призвести до серйозних негативних наслідків.

Таким чином є всі підстави констатувати, що афганська стратегія адміністрації Б. Обама на даному етапі не призвела до стабілізації в Афганістані, незважаючи на певні досягнення за час її реалізації.

1. Obama B. Renewing American Leadership // Foreign Affairs. July/August 2007 – <http://www.foreignaffairs.com/articles/62636/barack-obama/renewing-american-leadership>. 2. U.S. Strategy in Afghanistan / Hearings before the Comm. on foreign affairs, House of Representatives, 111th Congr., 1st sess., Dec. 2 and 10, 2009. – Wash.: Gov. print. off., 2010. 3. Transcript: Obama Announces New Afghanistan, Pakistan Strategies. – CQ Transcripts Wire. March 27, 2009 – <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/03/27/AR2009032700891.html>. 4. http://www.rferl.org/content/South_Asia_Expert_Sees_Obama_Redefining_The_War_On_Terror/1563203.html 5. Remarks by the President in Address to the Nation on the Way Forward in Afghanistan and Pakistan. For Immediate Release December 01, 2009 Eisenhower Hall Theatre, United States Military Academy at West Point, New York. 8:01 P.M. EST. – The White House. Office of the Press Secretary. – 01.12.2009. 6. Andrew J. Bacevich, Obama's folly // Los Angeles Times. December 03, 2009 – <http://articles.latimes.com/2009/dec/03/opinion/la-oe-bacevich3-2009dec03>. 7. Peter Bergen and Leslie H. Gelb, Two Arguments for What to Do in Afghanistan // Time Magazine. Oct. 05, 2009. – <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1927290,00.html>. 8. Bruce Riedel, Obama's War: Prospects for the Conflict in Afghanistan and Pakistan // The Afghanistan Papers. N.7. – September 2010 – <http://www.brookings.edu/research/papers/2010/09/afghanistan-pakistan-riedel>. 9. Michael E. O'Hanlon and Bruce Riedel, Plan A-Minus for Afghanistan // The Washington Quarterly. – Winter 2011 – <http://www.brookings.edu/research/articles/2010/12/afghanistan-ohanlon-riedel>. 10. Toughing it out in Afghanistan // Michael E. O'Hanlon, Hassina Sherjan Washington, D.C. : Brookings Institution Press, – 2010. – 164 p. 11. Michael E. O'Hanlon. Staying Power: The U.S. Mission in Afghanistan Beyond 2011 // Foreign Affairs. September/October 2010. – Vol. 89, – N.5. – p. 63-79. 12. Martin S. Indyk, Kenneth G. Libenthal, and Michael E. O'Hanlon, Bending History: Barack Obama's Foreign Policy. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2012. 342 pp. 13. Milton Bearden, Obama's War: Redefining Victory in Afghanistan and Pakistan // Foreign Affairs. April 9, 2009 – <http://www.foreignaffairs.com/articles/64925/milton-bearden/obamas-war>. 14. Gilles Dorronsoro, Topic A: Obama's Afghanistan speech and strategy // The Washington Post. December 2, 2009 – <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/12/01/AR2009120104843.html>. 15. F. Harsch, Hannes Ebert, and Lindsay P. Cohn On the road to disengagement? Envisioning a long-term strategy for Afghanistan and Pakistan // Transatlantic Security Paper N. 6 June 2012. Center for Transatlantic Relations, Johns Hopkins University.

Надійшла до редколегії 10.04.12

Н. Городня, канд. іст. наук, доц.

АМЕРИКАНСЬКО-ЯПОНСЬКІ ВІДНОСИНИ В 1990-х РР.: ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР

Аналізуються зміст і тенденції розвитку американсько-японських відносин в перше пост-біполярне десятиліття. Основна увага приділяється відносинам в торгівельно-економічній сфері. Визначається їх вплив на увесь комплекс двосторонніх відносин.

The paper studies U.S.-Japanese relations in the first post-Cold War decade, focusing on trade and economic issues and their impact on the whole complex of bilateral relations.

В умовах "холодної війни" американсько-японські відносини посідали центральне місце в американській стратегії стримування комунізму. В новому регіональному середовищі, що виникло на рубежі 1980–1990-х рр. із завершенням біполярного протистояння, виявилася нова ситуація, що характеризувалася небажанням регіональних центрів сили, передусім Японії, приймати американське домінування, їх прагненням до

більш рівноправних відносин з США. Разом з окресленням перспектив перетворення Японії на глобального лідера посилювалися американсько-японські суперечності на економічному ґрунті, що простежувалися впродовж 1980-х рр. у зв'язку зі зростаючим дефіцитом США в торгівлі з Японією. Внаслідок цього американсько-японські відносини увійшли в період суперечностей і невизначеності, включаючи перспективи двосторонньо-

© Городня Н., 2012